УДК [165+168]:111(075.8)

ФІЛОСОФСЬКО - МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ ЯК СКЛАДОВА ФУНДАМЕНТАЛЬНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ : СКРИЗЬ ПРИЗМУ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

В. Аксьонова, доктор філософських наук, професор
А. Червонець, група КН-24
Центральноукраїнський національний технічний університет

Знання, навички та досвід, які є складовою фундаментальної професійної підготовки майбутніх фахівців, визначають сутність сучасних соціально-економічних відносин та ситуацію загострення конкуренції на ринку праці в умовах повномасштабної війни в Україні. Але сфера освіти, що має забезпечити ці потреби, на початку XXI століття опинилась на кризової межі: з одного боку – реформи і спроби Міністерства освіти та науки стабілізувати невизначену ситуацію, що пов’язана з повномасштабною війною на території України, масовою міграцією дітей і молоді, необхідністю впровадження інклюзії та технологій змішаного навчання, закриття шкіл у громадах, нерівність доступу до якісних програм й першоджерел та втома від дистанційного навчання з часів заявленої «всесвітньої пандемії»; з іншого – екзистенційні виклики, які щодня множаться та загрожують ментальному здоров'ю людства. Саме тому криза освіти в Україні є не просто темою для дискусій, а – питанням національної безпеки та екзистенції майбутнього покоління [7]. Головним завданням професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів є – генерація нових ідеї, визначення актуальних науково-методологічних напрямів, пошук сучасних підходів до освітньо-наукового процесу на принципах студентоцентризму, гендерної рівності, гуманізму, академічної доброчесності, конвенціоналізму, мультикультуралізму, техноoптимізму тощо та впроваджування на їх підґрунті інноваційних методів та технологій навчання [3]. Освітньо-науковий процес повинен бути пов’язаним не лише з поясненням матеріалу, який має запам'ятовуватися або конспектується здобувачем, але – він потребує креативної, інформаційно-комунікативної активності здобувачів та здобувачок вищої освіти на семінарах, круглих столах, науково-практичних конференціях і платформах, прибувати у конструктивному діалозі з викладачем, запрошеними практиками з виробничої діяльності, студентською спільнотою та зацікавленістю науковою проблематикою. Для запуску спільної дослідницької ініціативи, досліджень та наукових публікацій необхідним є – академічна мобільність викладачів і студентів, участь у грантових програмах (Erasmus+, Horizon Europe тощо), розширення партнерств у ЄС, подання заявок на спільні гранти, технічне забезпечення для спільних досліджень, поглиблення англомовного навчання [6].

В Україні систематично здійснюється методологічна робота, що до активного пошуку, розробки і впровадження інноваційних методів та технологій навчання, про що свідчать численні міжнародні та регіональні науково-методичні і науково-практичні конференції, праці вчених З. Атаманюк, С. Біра, Є. Борінштейна, А. Вербицького, С. Гідровича, Л. Дудко, А. Дьоміна, С. Касьяна, Л. Ляхоцького, Х. Кілпатрика, М. Кларина, І. Носаченко, Д. Панькова, В. Петрук, Л. Романишиної, І. Скловського, К. Хайнце, Н. Шапілової та ін. [4; 11; 12; 14; 15; 16].

Придбання нових знань і навичок, практично корисних, що можуть застосовуватися у роботі в епоху інформаційно-комунікативного суспільства, значно розширює можливості самореалізації студентства і сприяє кар'єрному зростанню фахівців [5]. Проте в умовах війни однією з головних перешкод, що виникає на шляху тих, хто бажає продовжити навчання, враховуючи, що більшість з них вже працює, існує брак часу та відсутність можливості

приїжджати кожного дня на заняття до навчального закладу [1]. Іншою значною перешкодою в умовах війни є відстань: якщо навчальний заклад розташований в іншому місті, часто відвідувати заняття також є незручним, небезпечним і занадто коштовним. Зазначимо, у той же час, що дистанційне навчання, яке впроваджується у освітньому процесі з 2021 року, збільшило соціальну нерівність в Україні, тому що через брак грошей онлайн вища школа стає недоступною для деяких студентів. Слабкі цифрові навички та навички дистанційного і змішаного навчання науково-педагогічного складу та студентства молодших курсів не аби як гальмують та погіршують якість освітнього процесу, іноді провокують незадоволеність та глибоку роздратованість всіх учасників навчального процесу у вищих навчальних закладах. Рада виконавчих директорів Світового банку 5 травня 2021 року, затвердила проект обсягом 200 мільйонів доларів США, спрямований на надання підтримки уряду України щодо покращення ефективності, якості й прозорості системи вищої освіти. Як цитує інформагенція «Інтерфакс-Україна», Проект «Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів» сприятиме поліпшенню якості у сфері вищої освіти, підвищенню рівня її відповідності потребам ринку праці, стійкості освітньої системи і безперервності навчального процесу» [8].

У зв’язку з цим, автори пропонують філософсько - футурологічний прогноз з освітніх професій майбутнього, можливостей для науковців, педагогів, виходячи з перспектив використання штучного інтелекту:

- *Розробник інструментів навчання станів свідомості.*

Такий фахівець буде створювати програми і обладнання для навчання користувачів продуктивних станів свідомості (висока концентрація, розслаблення, підвищені здібності тощо).

- *Ігропедагог і ігромастер.*

З'являється професія ігропедагога, який створює освітні програми на основі ігрових методик, виступає ігровим персонажем, має намір змінити традиційного викладача [10; 13].

У той же час ігромастер розроблятиме і організовувати навчальні ігри (ділові, історичні, фантастичні), а також супроводжувати їх використанням стимуляторів.

- *Розробник освітніх траєкторій.*

Створює «маршрут» навчання нових фахівців з курсів, які пропонують освітні установи тощо. На їх основі він буде розробляти освітню траєкторію з урахуванням психотипу, здібностей і цілей окремої людини.

- *Організатор проектного навчання.*

Буде формувати і організовувати освітні програми, центром яких є підготовка та реалізація проектів з соціальної сфери, а вивчення теорії є необхідною підтримувальної діяльністю.

- *Тьютор.*

Педагог, який супроводжує індивідуальний розвиток студента в рамках навчальних предметів, обробляє індивідуальні завдання, рекомендує траєкторію кар'єрного розвитку тощо.

- *Ментор стартапів.*

Буде супроводжувати команди нових стартапів. Навчати їх на прикладі власних проектів ведення підприємницької діяльності. На Заході ця професія вже існує, а в Україні тільки набирає популярність [7].

- *Координатор освітньої онлайн-платформи*

Буде працювати в освітній установі або в незалежному освітньому проекті; має

• володіти компетенціями в онлайн-педагогіці,

• супроводжувати підготовку онлайн-курсів з конкретних дисциплін,

• організовувати і просувати курси або типові освітні траєкторії,

• модерувати спілкування викладачів і студентів в рамках курсів тощо.

Таким чином, стрімке застаріває саме поняття «професія», на зміну йому приходить гнучкий набір навичок і компетенцій, необхідних для вирішення певних завдань, що

потребують постійного доповнення та оновлення. Розвиток вищої освіти, на сьогоднішній день, характеризується спробами реформації та модернізації навчання на принципах студентоцентризму, гендерної рівності, гуманізму, академічної доброчесності, мультикультуралізму, техноoптимізму, трансформаціями з метою підвищення ефективності на основі застосування постмодерністської методології, новітніх методів та інноваційно-комунікативних технологій.

Список літератури

1. Aksenova V. PHILOSOPHY OF SCIENCE. Guide for graduate students, distance-learning education. (Lectures, lectures notes, lectures video ppt, lectures audio). Part 1. Philosophy of science. Graduate student's workbook. Kropyvnytskiy : FA NAU, 2016. 52 p.
2. Aksonova V., Sklovsky I. Personality as a phenomenon of civilized adoption of European values. Monograph collective. Problem space of modern society: communicative and pedagogical interpretations Part I. Warsaw: BMT Erida Sp. Z o.o, 2019. P. 126-141.
3. Aksenova V. Philosophy of sociocultural meanings in the information system yesterday and today. Грані. Науково-теоретичний альманах. Том 21. № 6. 2018. P. 39-45.
4. Аксьонова В. І., Скловський І. З. Філософія : підручник / за ред. доктора філософських наук, професора Є. Р. Борінштейна. Розділ ІІІ Філософські досягнення людства; 3.5. Філософія громадянського суспільства Одеса : Університет Ушинського, 2021. С. 186-218.
5. Аксьонова В. І. Філософія. Філософія освіти. Становлення професійної комунікативної культури авіафахівців в контексті сучасного філософського дискурсу. Ч. 1 : навчально-методичний посібник для курсантів, слухачів, аспірантів усіх форм навчання та спеціальностей. Кіровоград : КЛА НАУ, 2014. 104 с.
6. Аксьонова В. І. Філософія. Філософія освіти. Становлення професійної комунікативної культури авіа фахівців в контексті сучасного філософського дискурсу. Ч. 2 : практикум для курсантів, слухачів, аспірантів усіх форм навчання та спеціальностей. Кіровоград : КЛА НАУ, 2014. 112 с.
7. Баб'ячок Р. І., Кульчицький І. І. Основні тенденції розвитку стартапівв Україні–проблеми, перешкоди і можливості.–Аналітичний матеріал підготовлено у рамках проекту No 51321 «Посилення впливу громадськості на євроінтеграційні процеси у сфері науково-технічного та інноваційного розвитку України.–2018 // Електронний ресурс. –Режим доступу : https://aei.org.ua/osnovni-tendencii-rozvitku-startapiv-v-ukraini-problemi-pereshkodi-i-mozhlivosti/
8. О. Перепадя. Світовий банк надасть Україні 200 мільйонів доларів США кредиту на модернізацію українських вищих навчальних закладів. DW (Deutsche Welle) : веб-сайт. URL: https://www.dw.com/uk/mon-ukrainy-osvoiuvatyme-200-miiloniv-dolariv-vid-svitovoho-banku/a-57443215 (дата звернення: 06.05.2021 р.).
9. Індивідуальна програма розвитку : методичні матеріали. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком» : веб-сайт. URL: http://www.ussf.kiev.ua/knowledge-center/inkliuzyvna-osvita/publikatsii/indyvidualna-prohrama-rozvytku.html.
10. Ю. С. Золотарьова. Ігрові технології навчання у вищій школі. Всеосвіта : веб-сайт. URL: https://vseosvita.ua/library/igrovi-tehnologii-navcanna-u-visij-skoli-277186.html
11. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія [Електронний ресурс] : матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп. ред. Л. Б. Ліщинська. Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. 102 с.
12. Касьян С. П. Інтернет-ресурси та веб-сервіси як навчальні інструменти педагога // Організаційно-практичні засади розвитку цифрового освітнього простору закладу освіти : зб. матер. Всеукр. Наук.-практ. інтернет-конф., 5-6 травня 2020 р. [ред. кол. : Л. Л. Ляхоцька (голов. ред.), С. П. Касьян, С. В. Антощук (технічний редактор), М. І. Попазова (літературний редактор)]. К. : ДЗВО «Ун-т менеджменту освіти», 2020. 231 с. С. 71-73.
13. Кравець Н. М. Ігрові технології навчання як одна з інноваційних форм навчально-виховного процесу ВНЗ [Електронний ресурс] / Н. М. Кравець, О. В. Гречановська // Матеріали XLVI науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 22-24 березня 2017 р. - Електрон. текст. дані. - 2017. - Режим доступу : http://ir.lib.vntu.edu.ua//handle/123456789/17640
14. Мрихіна О. Б., Стояновський А. Р., Міркунова Т. І. Перспективи стартап-компаній у контексті конкурентоспроможного розвитку українського ринку високих технологій // Актуальні проблеми економіки. 2015. № 9. С. 215–225.
15. Підручник [В. В. Олійник, Л. Л. Ляхоцька, С. П. Касьян та ін.] // Технологія змішаного навчання в системі відкритої післядипломної освіти [В. В. Олійник, Л. Л. Ляхоцька, С. П. Касьян та ін.]. К., 2019. 212 с.